

Beleidschets Protestantse Gemeente Heinkenszand 2019-2022

I.VANDAAG

1.Korte schets van de recente geschiedenis

De afgelopen jaren zijn roerig geweest voor de PGH. Het proces dat uiteindelijk leidde tot losmaking van de predikant heeft voor verdeeldheid en groepsvorming in de gemeente gezorgd als ook een gedecimeerde kerkenraad. Met hulp van buitenaf (externe kerkenraadsleden vanuit de classis Goes, een bijstand in het pastoraat en een interimpredikant) is men vanaf begin 2018 weer begonnen met het opbouwen van de gemeente, om samen een weg naar de toekomst te zoeken en vorm te geven. Wat hieraan heeft bijgedragen is de verkoop van één van de twee kerkgebouwen, de Barbestekerk, in november 2018. Gesprekken hierover waren al meer dan tien jaar bezig, maar door de conflictsituatie kwam e.e.a. stil te liggen. De verkoop van de Barbestekerk lijkt een positieve impuls te geven aan de opbouw van de gemeente, omdat iedereen zich hierbij betrokken voelt. Mede daardoor is de kerkenraad weer aangevuld en is nu weer 'op sterkte', zijn er een aantal nieuwe leden bij de verschillende taakgroepen gekomen en wordt er hard gewerkt aan de plannen voor de geplande nieuwbouw van de Dorpskerk. Eén en ander wordt steeds gecommuniceerd via verschillende kanalen (kerkblad Cirkel, rondzendmails, afkondigingen in de kerkdiensten en gemeenteavonden).

2. De wereld om Heinkenszand heen

Het proces van kerkverlating, dat in heel Nederland gaande is, is in Heinkenszand door het proces van losmaking van de predikant en alle verdeeldheid die dat met zich meebracht, versneld. Vergeleken met andere gemeenten heeft Heinkenszand bijvoorbeeld nog steeds bloeiend jeugdwerk, maar in relatie tot wat er in het verleden allemaal aan jeugd was, is het in relatief korte tijd een stuk minder geworden en zijn er ook minder vrijwilligers.

Heinkenszand is altijd een grote, zelfstandige gemeente geweest waar de behoefte tot samenwerking met andere gemeenten in de omgeving nauwelijks gevoeld werd. Ook dat is veranderd; de PGH beseft dat er in korte tijd veel veranderd is en zoekt naar mogelijkheden om samenwerking vorm en inhoud te geven. Dit wordt mede ingegeven door het besef (gebaseerd op de meerjarenbegroting) dat er geen fulltime predikant meer beroepen zal kunnen worden.

3. Reflectie

Dit alles heeft in 2018-2019 (nadat alle formele zaken rond de losmaking waren afgewikkeld) een proces van doorgaande reflectie op gang gebracht. Wie zijn we als gemeente van de levende Heer, waar gaan we naartoe en met wie zijn we onderweg, hoe geven we onze tocht vorm en hoe geven we onze roeping gestalte?

Natuurlijk leeft bij een deel van de gemeente het verlangen om weer over te gaan 'tot de orde van de dag'. Maar sterk aanwezig is het besef dat een aantal zaken voorgoed veranderd is en dat er daarom op veel punten een herijking plaats moet vinden.

Dit alles heeft geleid tot het houden van een enquête in maart-april 2019, met als doel tot een beleidschets voor de periode van 2019-2022 te komen. In deze enquête is een groot aantal vragen aan alle gemeenteleden voorgelegd, opgedeeld in de volgende thema's:

- Pastoraat
- Eredienst
- Diaconaat
- Jeugdwerk
- Beheer
- Samenwerking
- Nieuwe predikant

Bijna 40 mensen hebben de enquête ingevuld. De enquête is bewust anoniem gehouden, wel kon men leeftijd en eventueel geslacht aangeven.

Daar komt het volgende beeld uit naar voren: twee derde van de respondenten is vrouw, een derde man. De vrouwen hebben een gemiddelde leeftijd van 69,7 jaar en de mannen 71,6 jaar.

Hierna, in het tweede deel van deze beleidsschets, wordt per bovengenoemd thema eerst de huidige stand van zaken weergegeven, gevolgd door de aanbevelingen die uit de enquête naar voren zijn gekomen.

Deze aanbevelingen vormen het uitgangspunt voor de beleidsschets 2019-2022.

II. MORGEN EN DE JAREN DIE KOMEN

1. Pastoraat

Huidige stand van zaken: het pastoraat wordt vormgegeven en verzorgd door de bijstand in het pastoraat, een pastorale ouderling, de coördinator van het bezoekwerk en de coördinator van het verjaardagsfonds. Deze vier vormen samen het Pastoraal Beraad.

De genoemde groep van het bezoekwerk bestaat uit ca. vijftien gemeenteleden die elk een aantal adressen hebben van gemeenteleden waar zij in enige vorm contact mee hebben (bezoekjes, telefoontjes etc.). Deze gemeenteleden zijn 80+. Er is een grote overlap met het verjaardagsfonds, d.w.z. veel bezoekdames gaan ook rond met de verjaardagskaarten- en envelopjes. Door de contacten via bezoekwerk en verjaardagsfonds zijn de oudere gemeenteleden goed in beeld.

Aanbevelingen: de respondenten zijn over het algemeen tevreden met het pastoraat zoals het nu gaat. Een enkeling is negatief, wat vooral wordt veroorzaakt door een achterliggend (vaak enigszins gedateerd) verwachtingspatroon.

Twee zaken springen naar voren in deze aanbevelingen:

1. de oproep om meer vrijwilligers te zoeken voor het pastoraat/het bezoekwerk.
Dus: zowel meer bezoekvrijwilligers als ook ouderlingen die zich (uitsluitend) met bezoekwerk bezighouden (en ook niet mee hoeven vergaderen met de kerkenraad). Het onderscheid tussen bezoekwerk en pastoraat is hierbij wat vaag, maar de achterliggende gedachte van deze aanbeveling is om meer onderlinge samenhang en verbinding te creëren door uitgebreider bezoekwerk door vrijwilligers – zeker nu er geen fulltime predikant meer beroepen zal kunnen worden.
2. de oproep om de jongere leeftijdsgroep meer als uitgangspunt te nemen. Nu is het zo dat alleen gemeenteleden van 80+ regelmatig bezoek krijgen, wat betekent dat voor de leeftijdsgroepen daaronder de pastorale vragen en behoeften voornamelijk bij de predikant terechtkomen. De aanbeveling is tweeledig: men geeft zowel aan dat ook jongere mensen pastorale vragen hebben, én men wil graag meer jongere mensen bij het bezoekwerk (en het kerkenwerk in het algemeen) betrekken.

Verder worden nog de volgende aanbevelingen gegeven:

3. doorgaan met laagdrempelige activiteiten zoals de zangochtenden. Deze worden een aantal keer genoemd en worden op hoge prijs gesteld. Als suggestie worden ook het organiseren van koffieochtenden, (lunch)concerten, maaltijden genoemd.
4. nog meer uitwisseling/stroomlijning in het bezoekwerk. Nu is het zo dat de mensen die regelmatig naar de kerk gaan in beeld zijn, maar de mensen die meer aan de rand meedoen zijn minder zichtbaar. Dat zou anders/beter kunnen., en hierbij speelt de gemeente zelf ook een grote rol, in het signaleren en doorgeven van mensen/zaken waar pastorale aandacht voor nodig is. Hier speelt bewustwording een grote rol bij.
5. de communicatie naar de gemeente zou opener kunnen. Er is ook veel dat niet geheim is/onder geheimhouding valt, dat kan gewoon gecommuniceerd worden.
6. een predikant beroepen die verbindend is en de jeugd/jongere gemeenteleden aanspreekt.

7. losse zaken: één bos bloemen per week is wat weinig voor een gemeente van deze grootte, dat zouden er ook twee kunnen zijn. Dat kan in samenwerking met de diaconie, dus pastoraat en diaconie kunnen wat meer gaan samenwerken. Het kerstengelenproject zou weer opgepakt kunnen worden.

Samenvattend: het is duidelijk dat pastoraat, in brede zin des woords vertaald als 'omzien naar elkaar', als wezenlijk voor de gemeente en het gevoel bij die gemeente te horen wordt ervaren.

Eredienst

Huidige stand van zaken: de taakgroep Eredienst bestaat uit de ouderling Eredienst, drie gemeenteleden en (tijdelijk) de interimpredikant. Vanuit de gemeenteleden in de taakgroep zijn er verbindingen met de bloemschikgroep, het kerkblad Cirkel, de kindernevendienst en de Jeugdraad. De preekvoorziening wordt, omdat er momenteel geen preekvoorziening is, opgepakt door de taakgroep en (andere) gemeenteleden. De taakgroep houdt 'de adem van het kerkelijk jaar' in het oog, plant bijzondere diensten, bereidt (praktische) zaken rond de erediensten voor en houdt steeds contact met andere groepen die een aandeel hebben in de diensten (zoals de kindernevendienst, de Jeugdraad en de diaconie).

Aanbevelingen: de respondenten zijn over het algemeen redelijk positief. Waar men negatief is, heeft dat te maken met de wisselende gastvoorgangers/geen vaste predikant, waardoor men het soms als rommelig ervaart en er geen verbinding lijkt te zijn tussen de zondagen. Eén onderwerp springt naar voren in de aanbevelingen:

1. meer afwisseling in de diensten. Daar worden verschillende suggesties voor gegeven, die hieronder als onderdeel van de aanbeveling worden weergegeven (in willekeurige volgorde):
 - a. meer koren in de dienst.
 - b. meer andere muziek in de diensten; denk hierbij aan bandjes, meer piano in plaats van het orgel, muzikanten, opwekkingsliederen, gelegenheidskoortjes.
 - c. vaker onbekende liederen uit het liedboek oefenen. De medewerking van de zanggroep wordt op hoge prijs gesteld.
 - d. meer gelegenheid om mee te lezen in de Bijbel tijdens de Schriftlezingen.
 - e. meer gebruik maken van moderne middelen zoals beamers/schermen in de kerk (beamers zijn feitelijk al verleden tijd). Wel op feestdagen zoals Kerst en Pasen een gedrukte liturgie blijven maken (en dan wel genoeg exemplaren voorhanden hebben!).
 - f. Theo van Teijlingen wordt meerdere malen genoemd, zijn 'diensten' worden op hoge prijs gesteld.
 - g. meer jeugddiensten voor jonge gezinnen en oudere jeugd en hen ook meer betrekken bij de voorbereiding van de diensten.
 - h. sowieso meer gemeenteleden betrekken bij voorbereiding en uitvoering van de diensten.
 - i. goede afwisseling van gewone en bijzondere diensten.

Samenvattend: wat in de antwoorden op de vragen rond de eredienst opvalt, is dat het al dan niet hebben van een vaste predikant veel minder vaak wordt genoemd dan bij pastoraat. Natuurlijk wordt de verbindende en structurerende rol van de predikant belangrijk gevonden, maar als er een conclusie te trekken is uit de bovengenoemde aanbevelingen moet het toch wel deze zijn: dat er een grotere rol komt voor gemeenteleden, al dan niet actief in één van de taakgroepen of commissies, bij het voorbereiden en uitvoeren van de diensten. Kortom: een 'democratische', moderne gemeente die de uiteenlopende stemmen van haar gemeenteleden in de diensten wil laten klinken.

Diaconaat

Huidige stand van zaken: de diaconie bestaat momenteel uit vijf diakenen en een penningmeester. De diaconie houdt zich bezig met de bloemengroet, de Kerst- en Paasattenties, bezoekwerk wat daaruit volgt en de diaconale taken in de eredienst zoals collecteren en dienst doen bij het Avondmaal. Vanuit de diaconie is er verbinding met de bezoekgroep, met de Jeugdgraad door de jeugddiaken en met de caritas van de Blasiusparochie.

Aanbevelingen: de respondenten zijn over het algemeen redelijk positief, maar velen geven daarbij een punt aan dat naar voren springt:

1. men weet vaak niet goed wat de diaconie doet. Natuurlijk ziet men dat de diaconie collecteert en dienst doet bij het Avondmaal, ook worden de collectes goed afgekondigd, maar men zou nog wat meer inzicht willen hebben in wat er 'achter de schermen' gebeurt. Suggesties (in willekeurige volgorde):
 - a. collectes voor noodhulp zouden al een zondag eerder afgekondigd kunnen worden.
 - b. meer jonge mensen/gezinnen bij de diaconie betrekken.
 - c. meer bekendheid geven aan wat de diaconie doet, niet alleen in de PGH, maar ook in het dorp.
 - d. meer naar buiten treden als het gaat om zaken als vluchtelingen, de voedselbank etc.
 - e. steunen van sociaal zwakkeren in de samenleving.
 - f. meer informatie over bijzondere collectes en goede doelen in binnen- en buitenland, meer aandacht voor de mogelijkheid een beroep op de diaconie te doen voor mensen met een smalle beurs.
 - g. organiseer meer 'inloopactiviteiten' zoals koffieochtenden, bied hulp aan bij bijvoorbeeld belastingaangifte en digitale vragen (met name voor ouderen interessant), stel het gebouw meer ten dienste van het dop zonder winstoogmerk.
 - h. misschien een vast project voor wat langere tijd, zoals bijvoorbeeld met Ghana.
 - i. en het belangrijkste: meer informatie, met name door vaker in Cirkel te schrijven. Onderschat niet hoe belangrijk het is om steeds 'in beeld' te zijn. Bijvoorbeeld: elke maand een artikeltje schrijven over de collecten en dan niet alleen de uitgangscollecten, maar ook hoeveel het heeft opgebracht, wat ermee gedaan wordt etc. Of een achtergrondartikeltje over de betekenis van de rol van diakenen bij het Avondmaal, of wat de jeugddiaken doet. Aandacht voor wat de diaconie in het dorp doet, aandacht voor diaconale projecten over de grens (het oude ZWO), kortom: een wereld om over te communiceren.

Jeugdwerk

Huidige stand van zaken: in de Jeugdgraad komen vertegenwoordigers van de crèche, de kindernevendienst en de vier clubs samen. De Jeugdgraad vergadert ca. vier keer per jaar en organiseert het startkamp in september. Sinds januari 2019 zijn er weer een jeugdoudersring en een jeugddiaken, die de contacten met de verschillende groepen onderhouden.

Aanbevelingen: de respondenten zijn over het algemeen positief over het duidelijke enthousiasme van de vrijwilligers in het jeugdwerk. Hun inzet wordt zeer gewaardeerd. Daaruit volgend springt één punt in de reacties naar voren:

1. er is zorg over de kwetsbaarheid van het jeugdwerk, omdat er
 - a. minder vrijwilligers zijn dan vroeger en het jeugdwerk steeds op dezelfde mensen neerkomt en
 - b. er minder jeugd is, zowel in de kerk (crèche en kindernevendienst) als bij de clubs. Wat hierbij aan suggesties wordt gegeven sluit in zekere zin nauw aan bij de aanbevelingen bij pastoraat en eredienst.

2. meer samenwerking met school, zeker rondom de feestdagen Kerst en Pasen. En niet alleen naar de Wegwijzer kijken voor samenwerking, maar ook naar de andere twee scholen.
3. meer jeugddiensten.
4. meer jongere mensen bij de voorbereiding en uitvoering van de kerkdiensten betrekken.
5. meer contact tussen jong en oud in de gemeente, zodat er geen eilandjes (meer) zijn.
6. meer samenwerking met het jeugdwerk in buurgemeenten.
7. een predikant die goed contact heeft met/aansprekend is voor de jeugd.

Beheer

Huidige stand van zaken: het College van Kerkrentmeesters heeft nog aanvulling, maar feitelijk wordt het beheerswerk in brede zin des woords door meerdere mensen gedaan die deel uitmaken van verschillende groepen die formeel onder het CvK vallen (bouwgroep, financiële groep, interieurgroep etc.).

Aanbevelingen: er is grote waardering voor het werk van het CvK en de verschillende groepen die zich bezighouden met de verbouwing van de Dorpskerk. Men is zich er terdege van bewust dat de verantwoordelijkheid voor deze groep(en) groot is en benoemt dat ook positief.

Als het gaat om de belangrijkste actiepunten voor het beheer in de komende vier jaar, draait dat voor het overgrote deel om één punt:

1. de verbouwing van de Dorpskerk. Bijna alle respondenten geven aan hoe belangrijk dit voor hen is en dat ze er vertrouwen in hebben dat het budget in de gaten gehouden wordt. Hieruit vloeien de volgende aandachtspunten voort:
2. communiceer zoveel mogelijk naar de gemeente toe. Net zoals bij de diaconie geven de respondenten ook hier aan dat ze in hun beleving niet altijd even goed op de hoogte zijn van wat er gebeurt. De aanbeveling is dus om regelmatig in Cirkel te schrijven over wat er 'achter de schermen' gebeurt en bedenk hierbij dat het gemiddelde gemeentelid nauwelijks op de hoogte is van een dergelijk proces. Dat betekent dus ook dat informatie die voor 'insiders' in de kring rond de verbouwing wellicht overbodig lijkt, dat voor de gemeente niet is.
3. betrek zoveel mogelijk mensen bij kortlopende projecten, dat maakt de betrokkenheid groter.
4. blijf vragen naar/werven van nieuwe ambtsdragers.
5. wees open over geldzaken. Het is door sommigen als storend ervaren dat men pas op de laatste gemeenteavond vernam hoeveel de verkoop van Barbesteinkerk en pastorie heeft opgebracht.
6. maak een solide beleid voor de verhuur van ruimten in de Dorpskerk en communiceer dat helder.
7. betrek de gemeente Borsele bij de verbouwing, want het is ook in het belang van de gemeente dat er een functioneel dorpscentrum in het midden van het dorp komt.

Samenwerking

Huidige stand van zaken: in het verleden organiseerden de diaconie van de PGH en de caritas van de Blasiusparochie een gezamenlijke dienst per jaar. Eind januari 2019 was er weer een gezamenlijke dienst, in het kader van de Week van Gebed voor de Eenheid.

De PGH doet al enige jaren mee met het gezamenlijke winterwerk in de Zak van Zuid-Beveland, ook afgelopen winterseizoen. En de dienst op Hemelvaart is al jaren een gezamenlijke dienst van verschillende protestantse gemeenten in de Zak.

Verder heeft de PGH, zoals in I-2 werd genoemd, in het verleden weinig behoefte aan samenwerking gehad.

Aanbevelingen: het merendeel van de respondenten is van mening dat samenwerking positief is en uitgebreid zou moeten worden. Daarbij worden de volgende samenwerkingspartners genoemd:

1. de Blasiusparochie. Men waardeert wat er nu aan samenwerking plaatsvindt, maar zou dat graag nog wat uitbreiden. De oecumenische zangochtenden worden op hoge prijs gesteld, maar er zouden nog meer gezamenlijke diensten en activiteiten georganiseerd kunnen worden (als 'Rome' niet teveel dwars zit).
2. de protestantse gemeenten in de Zak. Men ziet dat de PGH de boot een beetje gemist heeft omdat veel gemeenten in de Zak al zover zijn in hun federatie- en fusieprocessen, maar wil graag volop meedoen aan gezamenlijke diensten, winterwerk, gesprekskringen, bijeenkomsten waar onbekende liederen of andersoortige liederen (bijvoorbeeld van Taizé) worden gezongen.
3. maatschappelijke organisaties, de burgerlijke gemeente, het Leger des Heils.

Ook wordt aangegeven dat samenwerking niet al te strak 'van boven' georganiseerd hoeft te worden, laat gemeenteleden ook zelf met initiatieven komen en communiceer e.e.a. helder.

Samenvattend: men vindt samenwerking belangrijk, maar heeft nog niet helemaal voor ogen hoe en met wie dat het beste zou kunnen, er zijn ook veel vraagtekens ingevuld bij dit onderdeel van de enquête.

III. TOT SLOT

De laatste vraag in de enquête betrof de te beroepen predikant. Deze vraag heeft veel uitgebreide en gedetailleerde reacties opgeleverd, die niet in deze beleidsschets zijn opgenomen maar verwerkt zullen worden in een concept-profielsschets.